

Kultur- og likestillingsdepartementet
ved statsråd Anette Trettebergstuen
postmottak @kud.dep.no

30.09.2022

Innspill til Kunstnermeldingen

Vi takker for invitasjonen og viser til det muntlige innspillsmøtet med statsråden 3.5.2022.

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere (NBU) ble grunnlagt i 1947 og har nesten 400 medlemmer. NBU er en selvstendig forening som har som formål å ivareta norske barne- og ungdomsbokforfatteres faglige og økonomiske interesser, samt å verne og fremme norsk barne- og ungdomslitteratur.

Vi sender her skriftlig svar på spørsmålene som ble sendte ut i forkant av det muntlige innspillsmøtet, med fokus på de spørsmålene som oppleves relevante for NBU, samtidig som vi viser til NBUs innspill til forrige innspillsrunde i 2019 (se vedlagt).

2. Hva kan gjøres for at kunstnere får rimelig betaling for arbeid, oppdrag, bruk og visning av verk?

Kunstnerstipendene er det viktigste virkemidlet for å få frem nye norske klassikere. Dessverre er fremdeles stipendene et knapphetsgode. Vi må ha flere stipendehjemler, og kunstnerstipendene må tilføres midler slik at de følger lønns- og prisveksten ellers i samfunnet. Antall stipendehjemler for skjønnlitteratur for barn- og ungdom bør i større grad reflektere det som tildeles voksen skjønnlitteratur. Også innkjøpsordningene for tegneserier og sakprosa for barn og ungdom må styrkes.

Innkjøpsordningen er ryggraden i det litterære systemet. Den må styrkes og videreutvikles, og den midlertidige innkjøpsordningen for skolebibliotek må utvides og gjøres permanent, dette vil lette tilgangen på litteratur, og være et viktig virkemiddel i en nasjonal leselyststrategi, samtidig som det styrker forfatterøkonomien.

Normalavtalen er en av pilarene i det litteraturpolitiske systemet, og sikrer forfatterne deres rettmessige andel av bokkrona. Derfor er det viktigere enn noensinne at hele bransjen har en gjensidig respekt for det kollektive avtaleverket. I tillegg ser vi at digitalisering og strømming er i ferd med å bli en dominerende kraft i bokøkonomien, og det er derfor avgjørende at vi får en velfundert

boklov som sikrer de viktigste i bransjen: Forfatterne og leserne. Det er også særdeles viktig at forfatterforeningene beholder forhandlingsrett på vegne av sin kunstnergruppe.

Det må sikres like, og gode, økonomiske og sosiale rammebetingelser for alle som turnerer med Den kulturelle skolesekken eller på andre måter formidler litteratur til barn og unge. Det må også etableres ordninger for vederlag for bruk av tekst og illustrasjon. Kulturtanken er sammen med NBU og andre aktører i gang med dette viktige arbeidet.

3. Hva kan gjøres for å bedre kunstneres tilgang til sosiale rettigheter?

De sosiale rettighetene til forfatterne må sikres. Forfattere må likestilles med vanlige arbeidstakere, ikke minst når det gjelder pensjonsordninger og sykelønn. Det må gjøres visjonære grep for å sikre like rettigheter for selvstendig næringsdrivende som for den øvrige befolkningen. Selv om innføringen av pensjon fra første krone og dag er et viktig skritt i riktig retning, bør også kunstnere og andre frilansere omfattes av tjenestepensjon.

- Lik opptjening av trygderettigheter og pensjon, uavhengig av om man er arbeidstaker, frilanser eller selvstendig næringsdrivende.
- Rett til 100 % dekning av sykepenger fra 17. dag for næringsdrivende.
- Subsidiert tilleggsforsikring i folketrygden for frilansere og næringsdrivende.
- Et pensjonssystem som åpner for at også kunstnere og frilansere kan samle opp tjenestepensjon, med:
 - tjenestepensjon fra første dag og første krone.
 - egen pensjonskonto som ikke følger arbeidsgiver.
 - tjenestepensjonsavgift på oppdrag, stipender.

Også forfattere har et selvstendig ansvar for pensjonsopptjening og -sparing, men det kan oppleves som vanskelig å avsette midler til dette i en allerede presset økonomi. I hvor stor grad forfatterskapet er hovedinntektskilden vil variere fra forfatter til forfatter og også reflekteres i hvordan de etablerer virksomhet; som enkeltperson eller ved etablering og ansettelse i eget aksjeselskap eller andre selskapsformer. Det administrative, samt regnskapsutgifter og etableringsgebyr kan være terskler som gjør at ikke flere etablerer aksjeselskap.

4. Hvordan sikre kunstnerisk frihet og ytringsfrihet?

Vi lever i en tid der det er lett å mene noe, der det er mange plattformer til å ytre seg på. Noen mener at ytringsfriheten er urokkelig, der den eneste begrensningen er en tydelig strek i sanden mellom lovlige og ulovlige ytringer. Andre mener at man må unngå krenkende ytringer, selv der de kun rammer et lite mindretall. Det er viktig at vi ivaretar ytringsrommet, gir plass til et mangfold av meninger og ytringer også i kunsten, uten å legge bånd på det frie ordet.

5. Hvordan sikre at kunstnerbefolkningen gjenspeiler vårt mangfoldige samfunn?

Mangfold handler om å lytte til, se og inkludere alle i samfunnet vi lever i. Det kan være etnisitet, kjønn, sosioøkonomisk bakgrunn, funksjonshemninger, legning, land og by, psykologiske utfordringer.

Utfordringen med økt mangfold og representasjon er todelt i litteraturfeltet:

1. Mangfold i foreninger (verv), forlag (ansatte), innad i utdanningssystemer osv. Her må forlag og foreninger bestrebe seg på en bredere mangfold og grad av representasjon.
2. Manglende leseevner blant unge kan på sikt svekke de demokratiske prosessene i samfunnet. De unge må derfor ha tilgang til variert, mangfoldig, relevant, på alle måter god litteratur. Vi behøver derfor litteratur som treffer alle, uavhengig av f.eks. etnisitet eller sosioøkonomiske bakgrunn. Da trenger vi en forfatterstand som i større grad representerer mangfoldet. Med det i tankene bør forlagene satse på litteratur skrevet av og for minoriteter, som igjen bidrar til økt inkludering og representasjon i samfunnet.

Nødvendige ordninger kan være skrivekurs, seminar og mentorordninger som tar sikte på å inkludere og ivareta en mer representativ del av befolkningen

6. Hvordan bidra til økt internasjonalt samarbeid?

På litteraturfeltet må vi sikre samarbeidet med utenlandske søsterforeninger som vi gjør bl.a. gjennom European Writers' Council (EWC), Baltic Writers and Translators' Council (BWC), Nordisk forfatter- og oversetterråd (NFOR) og andre samarbeidsforum. Også en satsning på norsk litteraturs tilstedeværelse gjennom internasjonale bokfestivaler er viktig, herunder satsning på agentvirksomhet bl.a. gjennom Norwegian Literature Abroads (Norla) viktige arbeid. I den sammenheng, og for barne- og ungdomslitteratur konkret, er det svært positivt at Norge er valgt som vertsland for barne- og

ungdomslitteraturfestivalen i Bologna i 2026. Vi håper at dette vil føre til at barne- og ungdomslitteraturen blir et satsningsområde i Norge i årene som kommer.

Det er veldig positivt at arbeidet med kunstnermeldingen er gjenopptatt, og NBU ser fram til å delta i denne viktige prosessen.

Alexander Løken

Leder, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere